

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Sprawozdanie za rok 2025 województwo zachodniopomorskie
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmioty:</i>	Język ukraiński Język kaszubski
<i>Poziomy:</i>	Poziom podstawowy Poziom rozszerzony
<i>Terminy egzaminów:</i>	15 maja 2025 r. – poziom podstawowy język ukraiński 8 maja 2025 r. – poziom rozszerzony język kaszubski
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	19 września 2025 r.

Sprawozdanie zostało opracowane przez Centralną Komisję Egzaminacyjną we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi.

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa

tel. 22 536 65 00

www.cke.gov.pl sekretariat@cke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku (województwa: kujawsko-pomorskie, pomorskie)

ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk

tel. 58 320 55 90

www.oke.gda.pl komisja@oke.gda.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie (województwo śląskie)

ul. Adama Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno

tel. 32 784 16 00

www.oke.jaworzno.pl sekretariat@oke.jaworzno.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie (województwa: lubelskie, małopolskie, podkarpackie)

os. Szkolne 37, 31-978 Kraków

tel. 12 683 21 01

www.oke.krakow.pl oke@oke.krakow.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży (województwa: podlaskie, warmińsko-mazurskie)

al. Legionów 9, 18-400 Łomża

tel. 86 473 71 20

www.oke.lomza.pl sekretariat@oke.lomza.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi (województwa: łódzkie, świętokrzyskie)

ul. Ksawerego Praussa 4, 94-203 Łódź

tel. 42 664 80 50

lodz.oke.gov.pl sekretariat@lodz.oke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu (województwa: lubuskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie)

ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań

tel. 61 854 01 60

www.oke.poznan.pl sekretariat@oke.poznan.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie (województwo mazowieckie)

ul. Józefa Bema 87, 01-233 Warszawa

tel. 22 457 03 35

www.oke.waw.pl info@oke.waw.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu (województwa: dolnośląskie, opolskie)

ul. Tadeusza Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław

tel. 71 785 18 94

www.oke.wroc.pl sekretariat@oke.wroc.pl

Spis treści

I.	JĘZYK UKRAIŃSKI	4
	Poziom podstawowy.....	4
1.	Opis arkusza.....	4
2.	Dane dotyczące populacji zdających.....	5
3.	Przebieg egzaminu	6
4.	Podstawowe dane statystyczne	6
	Komentarz.....	11
II.	JĘZYK KASZUBSKI	25
	Poziom rozszerzony	25
5.	Opis arkusza	25
6.	Dane dotyczące populacji zdających.....	26
7.	Przebieg egzaminu	27
8.	Podstawowe dane statystyczne	28
	Komentarz.....	31
	Wnioski i rekomendacje	52

Język ukraiński. Poziom podstawowy

Opis arkusza egzaminu maturalnego

W roku szkolnym 2024/2025 egzamin maturalny z języka ukraińskiego został przeprowadzony na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r.¹

Arkusz egzaminacyjny z języka ukraińskiego na poziomie podstawowym składał się z zadań sprawdzających umiejętności wykonywania na tekście nieliterackim operacji dowodzących jego rozumienia na różnych poziomach, testu z lektur i kontekstów oraz z zadania polegającego na napisaniu wypracowania. Do tekstu, *Григорій Сковорода: 300 років вільний*, którego autorem jest В'ячеслав Кириленко, odnosiło się 5 zadań otwartych krótkiej odpowiedzi i 2 zadania zamknięte; test ze znajomości lektur i kontekstów zawierał 4 zadania otwartej krótkiej odpowiedzi i 3 zadania zamknięte.

Wypracowanie należało napisać na jeden z dwóch tematów do wyboru.

Temat 1.

Як у літературі можуть бути представлені доля і призначення людини? Дай відповідь на питання на основі вірша Василя Симоненка Є тисячі доріг, мільйони вузьких стежинок та вибраного твору української літератури.

Temat 2.

Різні обличчя самотності. Розглянь проблему на прикладі вибраного твору зі списку обов'язкової літератури та іншого твору української літератури.

Wypracowanie powinno liczyć minimum 250 słów.

Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności ujęte w czterech obszarach wymagań ogólnych:

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego.
- II. Kształcenie językowe.
- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
- IV. Tworzenie wypowiedzi.

Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (10 punktów za rozwiązanie testu językowego, 10 punktów za rozwiązanie testu ze znajomości lektur i kontekstów oraz 30 punktów za wypracowanie).

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2024 r. poz. 1019).

Dane dotyczące populacji zdających w województwie zachodniopomorskim

TABELA 1. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZU STANDARDOWYM*

Liczba zdających (Formuła 2023)		1
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym	z liceów ogólnokształcących	1
	z techników	0
	Z branżowych szkół II stopnia	0
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	1
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	0
	ze szkół publicznych	1
	ze szkół niepublicznych	0
	kobiety	1
	mężczyźni	0
	bez dysleksji rozwojowej	1
	z dysleksją rozwojową	0

* Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

TABELA 2. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZACH DOSTOSOWANYCH

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym	0
	z zaburzeniem widzenia barw	0
	Ogółem	0

Przebieg egzaminu

TABELA 3. INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEBIEGU EGZAMINU

Termin egzaminu			15 maja 2025
Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego			210 minut
Liczba szkół			1
Liczba zespołów egzaminatorów			1 zespół w kraju
Liczba egzaminatorów-weryfikatorów			1
Liczba egzaminatorów			1
Liczba obserwatorów ² (§ 8 ust. 1)			0
Liczba unieważnień ³	w przypadku:		
	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
	art. 44zzv pkt 3	zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu egzaminu	0
	art. 44zzw ust. 1	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenie naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu maturalnego	0
	art. 44zzy ust. 10	niemożność ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	0
Liczba wglądów ³ (art. 44zzz)			0

Podstawowe dane statystyczne – dot. województwa zachodniopomorskiego

TABELA 4. WYNIKI ZDAJĄCYCH – PARAMETRY STATYSTYCZNE*

Zdający	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Ogółem Formuła 2023	1	–	–	–	–	–	–
w tym:							
z liceów ogólnokształcących	1	–	–	–	–	–	–

* Dane dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów. Parametry statystyczne są podane dla grup liczących 30 lub więcej zdających

² Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie egzaminu maturalnego (Dz.U. poz. z 2024 poz. 302).

³ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2025 r. poz. 881).

Poziom wykonania zadań – dot. wszystkich zdających w kraju

TABELA 5. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ

Wymagania podstawy programowej			
Nr zad.	Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe Zdający:	Poziom wykonania zadania (%)
1.	II. Kształcenie językowe.	4. Odbiór przekazu językowego. Zdający: 2) odczytuje sens tekstu [...], potrafi wydzielić jego fragmenty i objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości.	93
2.	II. Kształcenie językowe.	4. Odbiór przekazu językowego. Zdający: 3) dokonuje logicznego streszczenia tekstu argumentacyjnego (wyróżniając kluczowe pojęcia, twierdzenia i sposób ich uzasadnienia).	85
3.	II. Kształcenie językowe.	4. Zróżnicowanie języka. Zdający: 3) rozpoznaje funkcję języka w tekście.	55
4.	II. Kształcenie językowe.	4. Odbiór przekazu językowego. Zdający: 2) odczytuje sens tekstu [...], potrafi wydzielić jego fragmenty i objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości.	55
5.	II. Kształcenie językowe.	3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający: 1) sprawnie posługuje się oficjalną [...] odmianą języka narodowego.	59
6.	II. Kształcenie językowe.	4. Zróżnicowanie języka. Zdający: 3) rozpoznaje funkcję języka w tekście.	48
7.	II. Kształcenie językowe.	3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający: 1) sprawnie posługuje się oficjalną [...] odmianą języka narodowego 4. Odbiór przekazu językowego. Zdający: 4) odczytuje sens tekstów publicystycznych [...], uwzględniając zawarte w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte.	93
8.	III. Kształcenie literackie i kulturowe.	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 1) zna podstawy periodyzacji literatury mniejszości narodowej [...]; 2) zna prądy literackie i artystyczne w epokach literackich, określa ich cechy; 3) rozpoznaje gatunki literackie, potrafi wymienić ich cechy.	55
9.	III. Kształcenie literackie i kulturowe.	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 3) rozpoznaje gatunki literackie, potrafi wymienić ich cechy.	83
10.	III. Kształcenie literackie i kulturowe.	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego ([...] sytuacja liryczna, akcja) [...].	100

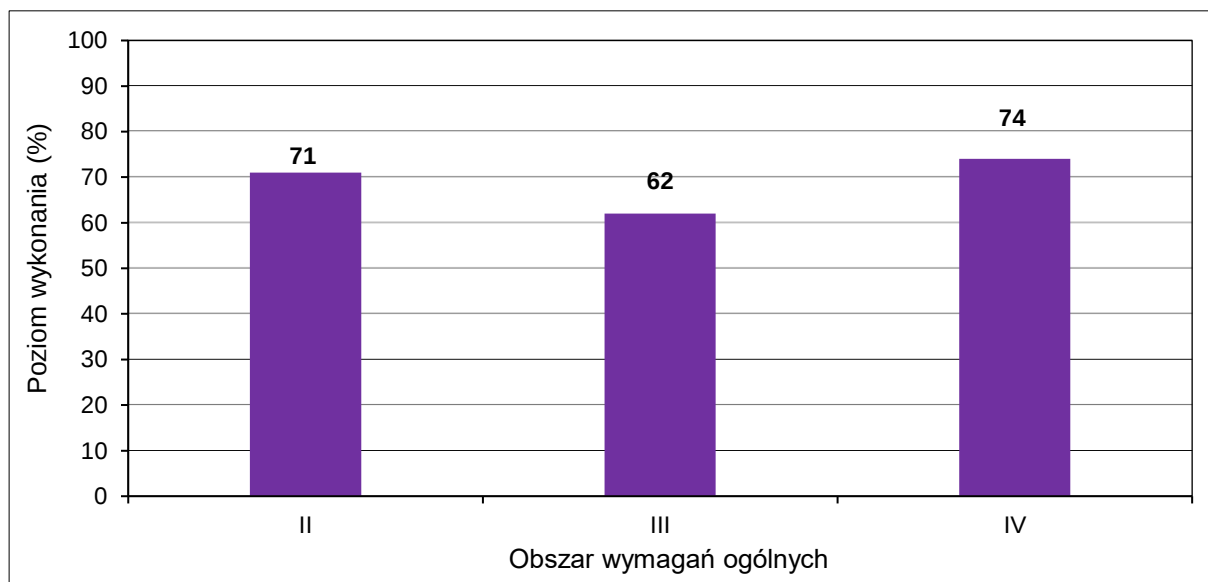
11.	III. Kształcenie literackie i kulturowe.	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 4) wskazuje zastosowane w utworze językowe środki wyrazu artystycznego [...] i określa ich funkcje	83
12.1	III. Kształcenie literackie i kulturowe.	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja) [...].	28
12.2	I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego [...]. III. Kształcenie literackie i kulturowe.	I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego [...]. Zdający: 2) rozumie tematy, motywy, topoty charakterystyczne dla literatury narodowej; 1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 10) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne.	79
13.	III. Kształcenie literackie i kulturowe.	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 3) rozpoznaje gatunki literackie, potrafi wymienić ich cechy; 10) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne.	26

Część 3. Wypracowanie (Zadanie 14.)			
Wymagania podstawy programowej			
Kryterium	Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania (%)
Spełnienie formalnych warunków polecenia	I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego. III. Kształcenie literackie i kulturowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego. Zdający: 2) rozumie tematy, motywy, topoty charakterystyczne dla literatury narodowej; 3) rozumie związek poznanych utworów z życiem narodu i różnych grup wspólnotowych. 1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 1) zna podstawy periodyzacji literatury mniejszości narodowej. 2. [...] Pisanie. Zdający: 4) tworzy [...] samodzielną wypowiedź argumentacyjną.	100

Kompetencje literackie i kulturowe (w tym poziom argumentacji i poprawność rzeczowa)	III. Kształcenie literackie i kulturowe.	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 1) zna podstawy periodyzacji literatury mniejszości narodowej; 2) zna prądy literackie i artystyczne w epokach literackich, określa ich cechy; 3) rozpoznaje gatunki literackie [...]; 4) wskazuje zastosowane w utworze językowe środki wyrazu artystycznego oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu (z zakresu [...] kompozycji, [...]) i określa ich funkcje; 6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja) oraz różne sposoby pokazywania świata przedstawionego: realizm, fantastyka, groteska; 7) rozpoznaje podstawowe motywy [...] oraz ich funkcje w utworze; 8) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa kluczowe, motto); 9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny; 10) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe [...].	84
	IV. Tworzenie wypowiedzi.	2. Pisanie. Zdający: 2) tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, [...]) interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej; 3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie); 7) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.	
Struktura wypowiedzi	IV. Tworzenie wypowiedzi.	2. Pisanie. Zdający: 1) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; 2) tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, [...]) interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej; 3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie); 7) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.	90
Spójność wypowiedzi	IV. Tworzenie wypowiedzi.	2. Pisanie. Zdający: 1) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; 2) tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, [...]) interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej; 3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie).	95

Styl wypowiedzi	II. Kształcenie językowe.	3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający: 4) stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji; 8) stosuje zasady etyki i etykiety językowej [...]. 5. Orografia i interpunkcja. 2) wykorzystuje wiedzę o składni w stosowaniu reguł interpunkcyjnych.	97
Zakres i poprawność środków językowych	II. Kształcenie językowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający: 4) stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji; 8) stosuje zasady etyki i etykiety językowej [...]. 5. Orografia i interpunkcja. 2) wykorzystuje wiedzę o składni w stosowaniu reguł interpunkcyjnych.	52
Poprawność ortograficzna	II. Kształcenie językowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	5. Orografia i interpunkcja. 1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym; 2) wykorzystuje wiedzę o składni w stosowaniu reguł interpunkcyjnych.	53
Poprawność interpunkcyjna			38

WYKRES 1. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ W OBSZARZE WYMAGAŃ OGÓLNYCH

Komentarz

Analiza jakościowa zadań

Poziom podstawowy

Test językowy

Test językowy w tegorocznym arkuszu maturalnym z języka ukraińskiego składał się z 7 zadań o zróżnicowanej formie. Miały one na celu sprawdzenie stopnia rozumienia treści tekstu publicystycznego, umiejętności dokonywania jego analizy i odczytywania znaczeń, struktury i sposobu komunikacji na różnych poziomach.

A. Stopień opanowania umiejętności sprawdzanych w *Teście językowym*

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najslabiej

W tegorocznej edycji egzaminu nie pojawiły się zadania o wysokim stopniu trudności.

Najwięcej problemów sprawiło zadanie 6., zamknięte (poziom wykonania – 48%), które sprawdzało rozpoznawanie funkcji w tekście. Aby je poprawnie rozwiązać należało wykazać się zrozumieniem całości tekstu, żeby móc zidentyfikować subiektywne sygnały. Można również stwierdzić, że niektórzy zdający błędnie zinterpretowali znaczenie słowa *subiektywny*.

Tej samej skali trudności okazały się być zadanie 3. i zadanie 4. na które zdający nie udzielili pełnych lub poprawnych odpowiedzi. W zadaniu 3., otwartym (poziom wykonania – 55%), sprawdzającym rozpoznawanie funkcji języka w tekście, wielu zdających nie potrafiło wyjaśnić funkcji pytań na początku tekstu w sposób wyczerpujący, gdyż pominęli rolę, którą odgrywają one w strukturze wypowiedzi. Identycznej liczbie udało się rozwiązać zadanie 4., otwarte (poziom wykonania – 55%). Tutaj zdający mieli wskazać, jaką funkcję pełni wspomnienie o filozofie i pracowniku naukowym Myrośławie Popowyczu.

Wiele trudności sprawiło również zadanie 5., zamknięte (poziom wykonania – 59%) sprawdzające umiejętność sprawnego posługiwania się oficjalną odmianą języka ukraińskiego. Znający mieli wyszukać w tekście antonimy do podanych słów.

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najlepiej

Do grupy zadań łatwych należy zadanie 1., otwarte (poziom wykonania – 93%), sprawdzające umiejętność odczytywania sensu tekstu, wydzielania danego fragmentu i objaśniania jego sensu i funkcji na tle całości. Zdający mieli wyjaśnić, dlaczego H. Skowordę nazywają *wędrownym filozofem*. Prawie wszyscy odwołali się do odpowiedniego fragmentu tekstu i udzielili prawidłowej odpowiedzi.

Podobnie łatwe było dla zdających było zadanie 2. (poziom wykonania – 85%), otwarte, które wymagało napisania streszczenia. Wypowiedzi zdających w głównej mierze były doprecyzowane, zdający zwrócili uwagę na pojęcia kluczowe oraz nie mieli problemu z poziomem uogólnienia treści oraz właściwą liczbą słów. Poziom wykonania zadania był wysoki.

Także zadanie 7., zamknięte (poziom wykonania – 93%) wpisuje się w grupę o niskim stopniu trudności. Sprawdzało ono umiejętność odczytywania sensu tekstów publicystycznych oraz zrozumienia kontekstu.

B. Stopień opanowania umiejętności sprawdzanych w Teście ze znajomości lektur i kontekstów

Druga część arkusza składała się z 6 zadań o zróżnicowanym stopniu trudności i dotyczyła sprawdzenia znajomości treści lektur i kontekstów, cech gatunkowych wybranych utworów oraz charakteru twórczości niektórych przedstawicieli literatury ukraińskiej.

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najłabiej

Pewne trudności sprawiło zadanie 8. (poziom wykonania – 55%) które wymagało od zdających przyporządkowania odpowiedniej charakterystyki do twórcy. Zadanie to bazowało na wiedzy na temat periodyzacji literatury ukraińskiej, prądów literackich i artystycznych oraz rozpoznawania gatunków literackich i ich cech gatunkowych. Większość zdających udzieliła błędnej odpowiedzi. Tylko nieliczni wskazali prawidłową charakterystykę podanych pisarzy.

Umiarkowanie trudnym okazało się zadanie 12., otwarte, które składało się z dwóch części. Zadanie 12.1. (poziom wykonania – 28%) sprawdzało umiejętność rozpoznawania w utworze sposobów kreowania bohatera i wymagało od maturzystów wskazania dwóch cech ojca, jako głowy rodziny na podstawie utworu *Кайдашева сім'я* І. Нечуя-Левицького. Wielu zdających sformułowało odpowiedzi ogólne, nie odnosząc się do treści lektury. Większość zdających prawidłowo odpowiedziała na polecenie w zadaniu 12.2. (poziom wykonania – 79%) trafnie wyjaśniając, że humor i satyra w tejże powieści to *смій кризь сльози*.

Najtrudniejszym okazało się zadanie 13., otwarte (poziom wykonania – 26%). Należało w nim określić gatunek literacki utworu oraz wskazać dwie jego cechy gatunkowe. O ile większość zdających poprawnie rozpoznała gatunek jako dumę, to w drugiej części zadania często pojawiały się błędy dotyczące jej cech gatunkowych. Zdarzały się również przypadki, w których zdający trafnie wskazywali cechy utworu, ale nieprawidłowo określali jego gatunek

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najlepiej

W przypadku pozostałych zadań zdający najczęściej udzielali poprawnych odpowiedzi. Zadanie 9., zamknięte (poziom wykonania – 83%) dotyczyło cech gatunkowych bajki. Zdecydowana większość zdających prawidłowo zaznaczyła dwie cechy charakterystyczne tego gatunku.

Zadanie 10., zamknięte (poziom wykonania – 100%) wypadło najlepiej. Wymagało ono rozpoznania w utworze sposobów kreowania bohatera i świata przedstawionego w wierszu *О, панно Інно...* Павла Тичини. Wszyscy zdający trafnie odczytali symbolikę śniegu w utworze, łącząc go z takimi pojęciami jak czystość, świeżość czy przemijanie.

Zadanie 11., otwarte (poziom wykonania – 83%) sprawdzało umiejętność wskazywania zastosowanych w utworze językowych środków wyrazu artystycznego i określania ich funkcji.

Zdający mieli odczytać rolę dialektyzmów w noweli *Камінний хрест* В. Стефаника. Prawie wszyscy zdający zwrócili uwagę na element autentyczności i koloryt wiejskiego życia w końcu XIX w.

C. Stopień opanowania umiejętności sprawdzanych w wypracowaniu

Zamieszczone w arkuszu tematy wypracowań sprawdzały umiejętność tworzenia dłuższej wypowiedzi pisanej w języku ojczystym. Pozwalały także ocenić poziom znajomości lektur i kontekstów, a także umiejętność funkcjonalnego ich wykorzystania w procesie budowania wypowiedzi argumentacyjnej.

Pierwszy temat, oparty na lekturze obowiązkowej, ujętej w wymaganiach egzaminacyjnych, zobowiązywał zdających do napisania rozprawki problemowej. Podstawę wypowiedzi stanowił w tym wypadku wiersz Василя Симоненка *Є тисячі доріг, мільйон вузьких стежинок*. Celem pracy było rozważenie sposobu, w jakim w literaturze jest pokazywany los i przeznaczenie człowieka. Zdający miał w pierwszej kolejności sformułować swoje stanowisko/tezę, a następnie w logiczny sposób je uargumentować. Kolejne argumenty powinny być opierać się na funkcjonalnych odwołaniach do wskazanego w temacie wiersza oraz innego, wybranego utworu z literatury ukraińskiej.

Drugi temat, odwołujący się do lektury obowiązkowej, ujętej w liście lektur zgodnie z wymaganiami egzaminacyjnymi, wymagał od zdającego napisania rozprawki problemowej. Podstawę wypowiedzi stanowić miało rozważenie sposobu, w jakim w literaturze przedstawiane są różne oblicza samotności. Aby to pokazać, należało odwołać się do wybranego utworu z listy lektur obowiązkowych oraz innego dzieła literatury ukraińskiej. Zdający miał w pierwszej kolejności sformułować swoje stanowisko/tezę i w dalszej części zbudować logiczny wywód, aby je uzasadnić. Kolejne argumenty powinny być opierać się na funkcjonalnych odwołaniach do wskazanej w temacie lektury oraz wybranego utworu z literatury ukraińskiej.

Jeżeli chodzi o realizację pierwszego kryterium oceny wypracowania, czyli *Spełnienie formalnych warunków polecenia*, polegającego na tym, że praca zawiera odwołanie do co najmniej jednego tekstu wskazanego w poleceniu jako obowiązkowego, przynajmniej częściowo dotyczy tematu wskazanego w poleceniu, a także w jakimś zakresie stanowi wypowiedź argumentacyjną, należy podkreślić, że wszystkie wypracowania zdających spełniły to kryterium.

Temat 1.

Як у літературі можуть бути представлені доля і призначення людини? Дай відповідь на питання на основі вірша Василя Симоненка *Є тисячі доріг, мільйон вузьких стежинок* та вибраного твору української літератури.

Wypracowanie musiało dotyczyć problemu zawartego w poleceniu. Zdający mieli za zadanie sformułowanie własnego stanowiska i przedstawienie jego uzasadnienia, które wynikała ze zrozumienia wiersza dołączonego do polecenia oraz wybranego utworu literatury ukraińskiej. Zdający miał swobodę w doborze sposobu sformułowania własnego stanowiska.

Najczęściej już w pierwszym akapicie pracy zdający odnosili się do polecenia, formułując własne stanowisko. Zwracali uwagę na wybór własnej drogi życiowej, czym może on być uwarunkowany i na rolę przeznaczenia w życiu człowieka.

Kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe* zostało dobrze zrealizowane przez większość maturzystów (poziom wykonania – 84%). Mimo, iż zdający odwoływali się do właściwych utworów, w części prac przyznano niższą punktację z powodu skłonności do streszczania treści zamiast ich analizy kontekście tematu.

WYPRAWOWANIE

na temat nr

1

Дала це майбутнє як
 чинне віра людей без винятку.
 І Дала може бути
 щастя і злагоди. Призначення
 це те, що чого ми ідемо
 у своїй житті.
 За свою долю як і на
 долю інших можемо впливати
 своїми рішеннями. Тому
 свідомо можна поводитися
 у творчості. Е. т. м. а. с. і. (ф. і. н.)
 мільйони відомих статей
 авторства Василя Симоненка, у
 якому автор розповідає про
 виді. І у цьому творі автор
 пише про виді свої ділі та
 майбутнього, самому собі
 згодом. Милосердя. Чи.

...своє...фісичн...мобн..., кш...тис...
 ...та...земля...чи...країна...лимити...
 ...із...свої...фісичн...фісичн...фісичн...
 ...Автори...фісичн...лимити...на...
 ...своє...із...свої...фісичн...середн...
 ...Тим...видаром...автор...лимити...
 ...на...своє...фісичн..., сам...
 ...видаром...и...
 ...Автори...лимити...лимити...
 ...фісичн...лимити...лимити...
 ...лимити...на...фісичн...своє...та...лимити...
 ...є...Я...романтика...Михайло...Хмельного...
 ...У...лимити...лимити...лимити...
 ...лимити...лимити...лимити...Я...лимити...
 ...своє...видаром...своє...лимити...
 ...лимити...лимити...лимити...лимити...
 ...лимити...лимити...лимити...лимити...
 ...своє...лимити...лимити...лимити...
 ...лимити...лимити...лимити...лимити...
 ...своє...лимити...лимити...лимити...

...застають...себе...терміна...Ць...
 ...всюди...наша...дла...мико...
 ...виступи...за...в...ш...
 ...Часи...много...час...
 ...не...в...на...сво...
 ...дла...свої...виступи...
 ...Тому...зображено...
 ...у...«Сатерина»...Паро...
 ...Шевченка...у...зображено...
 ...«Сатерини»...стала...покривкою...
 ...через...мешкала...Гривки...не...
 ...д...виступи...«Сатерини»...
 ...вона...з...зі...
 ...з...«Сатерини»...
 ...після...з...і...
 ...з...знаходиться...
 ...мешкала...з...
 ...і...де...
 ...«Сатерини»...
 ...і...«Сатерини»...

...Гамків...
 ...Амелічанин... прикладає
 ...твариз... цю... якому... зброї...
 ...не має... вилітку... на... свого...
 ...франка... є... друга... про... Втечу...
 ...тримає... Гамків... з... кофаса... Ада...
 ...Наймолодший... брат... просить...
 ...старшого... щоб... його... забрали... з...
 ...собою... на... коні... коня... від...
 ...щоб... його... виліку... на... щоб... виліку...
 ...не... не... від... Гамків...
 ...наймолодшого... виліку...
 ...на... Гамків... на...
 ...франка... Наймолодший... брат...
 ...визнає... не... багато... виліку...
 ...на... свого... друга... з... кофаса...
 ...та... з... мизанія... Це... може...
 ...щоб... брат... виліку... свій... друг...
 ...может... Гамків... виліку...
 ...Дочка... цю... коня... май... Гамків...

..надъ якимъ...можно преврувати
Дая...моя...дети...зависима
визъ мадамъ...або...и...и...або...
мадамъ...и...и...и...
праци...надъ своєю дитиною
догода...Тимъ чимъ...и...и...
Туде...и...и...и...
и...и...и...и...
и...и...и...

Temat 2.

Різні обличчя самотності. Розглянь проблему на прикладі вибраного твору зі списку обов'язкової літератури та іншого твору українонської літератури.

Wypracowanie musiało odnosić się do problemu sformułowanego w temacie. Jego poprawna realizacja wymagała od zdających zajęcia stanowiska w stosunku do podanego problemu oraz przedstawienia argumentacji świadczącej o znajomości wybranej lektury oraz innego utworu literatury ukraińskiej.

Analogicznie do tematu pierwszego zdający już w pierwszym akapicie wypracowania sformułowali swoje stanowisko, dotyczące różnych oblicz samotności. Zwrócili uwagę na wiele aspektów życia, w których ludzie sami wybierają samotność lub stają się samotni z powodów niezależnych od nich.

Większość zdających dobrze poradziła sobie z realizacją kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe*. Zdający wybrali utwory właściwe w odniesieniu do problemu zawartego w poleceniu. W części prac punktacja była jednak niższa, wynikała z przewagi streszczeń nad analizą tematyczną.

WYPRAWOWANIE

na temat nr

2

Проблема самотності є досить ~~важкою~~ розповсюдженою у ~~кожній~~ літературі, але і у житті кожного з нас у цілком різних її проявах. Численна людина ~~страждає~~ переносить самотність, деякі навіть безцільно на так звану „автоізоляцію“ не звертаючи уваги на довколишній світ, ~~але~~ ~~деякі~~ інші шукають втіхи у роботі, або так намагаються тільки затулювати біль та страходати від самоти. Нині одиноким ~~є~~ є спроби жити у самоті без стресу та туги. У цьому творі я представлю деякі ~~з~~ як автор у різних спосіб представляють самотність у своїх творах.

Парас Шевченко у своїй творч.
від назви "Катерина" порадив ~~власну~~
тему самотності. Він представив нам

малогу героїно у дуже важкій ситуації, через певні обставини її вивчали з села з маленькими немовлятами у руках... І вона у цій ситуації була вимушена погати добу та тяжку діль неї і дитини подорож до Марки у самоті, тому що їх єдиного надією було знайти батька немовляти. Дорога була настільки важка морально і фізично що головна героїня починала думати про самогубство, але не дивлячись на все вона йшла далі.

Намалість Михайло Коцюбинський у своїм невеликому відомому творі під назвою „Пісні забутих предків” також показує нам проблему самоти. Головний герой був щасливим та навіть красивим життям разам із свого убогого, ^{але} ~~одного~~ ~~одного~~ він втрачає її, а разам із цим втрачає багатство до життя, і ~~веде її до~~ ~~веде~~ і веде її у самоті перебути тільки

для того щоб жити.

Підсумовуючи, різні автори предпалають нам різні обличчя самоти, але є одна річ, яка їх даєть часто єдине, це показуєть нам трагедію життя твору після якої він потрапляє у "пастку" самоти, у яку не можна із них може собі породити. Читачови такі твори вони правляють різні емоції у читачів, та ~~єсть~~ деякі настільки сильні, що людина може заплакати. ~~або~~ ~~також~~ Варто також замітити, що такі твори можуть навчити чимусь читача, а інколи і допомогти з проблемною самотністю.

W odniesieniu do kryterium *Kompozycja wypowiedzi: struktura, spójność i styl*, zdecydowana większość prac charakteryzowała się poprawną organizacją – zarówno pod względem funkcjonalnego układu treści, jak i logicznego podziału, również na poziomie akapitów. Zdający dobrze radzili sobie także z utrzymaniem spójności wypowiedzi. Jeśli chodzi o styl, jedynie sporadycznie pojawiały się elementy słownictwa potocznego.

Najwięcej trudności zdającym sprawiło spełnienie kryterium *Język wypowiedzi*, a zwłaszcza stosowanie zasad poprawności gramatycznej języka ukraińskiego. Choć wielu maturzystów posługiwało się zróżnicowaną leksyką i wykorzystywało różne typy zdań, znaczna liczba prac zawierała liczne błędy językowe, ortograficzne oraz interpunkcyjne.

Język kaszubski. Poziom rozszerzony

Opis arkusza egzaminu maturalnego

W roku szkolnym 2024/2025 egzamin maturalny z języka kaszubskiego jako języka regionalnego został przeprowadzony na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r.³

Egzamin z języka kaszubskiego polegał na napisaniu wypracowania na jeden z dwóch danych do wyboru tematów.

Temat 1.

Òbrażë rodny zemi w kaszëbsczi lëteraturze. Rozważë zagadnienie, òdwòliwającë sã do interpretacji dowodów Świat kaszëbsczi Léona Heyczy i Kaszëbskò mòja Alojzégò Nagla.

Temat 2.

Pòrtret dzecka w lëteraturze kaszëbsczi. Rozważë zagadnienie, òdwòliwającë sã do dorzeszonégò tekstu i wëbrónégò dowodu z kaszëbsczi lëteraturë.

Wypracowanie powinno zawierać minimum 350 słów.

Zadanie w arkuszu egzaminacyjnym sprawdzało wiadomości oraz umiejętności ujęte w czterech obszarach wymagań ogólnych:

- I. Świadomość własnego dziedzictwa regionalnego.
- II. Kształcenie językowe.
- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
- IV. Tworzenie wypowiedzi.

Za napisanie wypracowania zdający mógł otrzymać 35 punktów.

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2024 r. poz. 1019).

Dane dotyczące populacji zdających w województwie zachodniopomorskim

TABELA 1. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZU STANDARDOWYM*

Liczba zdających		1
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym	Z liceów ogólnokształcących	1
	Z techników	0
	Z branżowych szkół II stopnia	0
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	1
	ze szkół publicznych	1
	ze szkół niepublicznych	0
	kobiety	0
	mężczyźni	1
	bez dysleksji rozwojowej	1
	z dysleksją rozwojową	0
	obywatele Ukrainy ⁴	0

* Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

TABELA 2. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZACH DOSTOSOWANYCH

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym	0
	z zaburzeniem widzenia barw	0
	Ogółem	0

⁴ Zdający – obywatele Ukrainy przystąpili do egzaminu maturalnego na podstawie § 3c ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (Dz.U. z 2023 r. poz. 2094 z późn. zm.).

Przebieg egzaminu

TABELA 3. INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEBIEGU EGZAMINU

Termin egzaminu			6 maja 2025
Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego			210 minut
Liczba szkół			1
Liczba zespołów egzaminatorów			1 zespół w kraju
Liczba egzaminatorów-weryfikatorów			1
Liczba egzaminatorów			1
Liczba obserwatorów ⁵ (§ 8 ust. 1)			0
Liczba unieważnień ⁴	w przypadku:		
	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
	art. 44zzv pkt 3	zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu egzaminu	0
	art. 44zzw ust. 1	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenie naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu maturalnego	0
	art. 44zzy ust. 10	niemożność ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	0
Liczba wglądów ⁴ (art. 44zzz)			0

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie egzaminu maturalnego (Dz.U. poz. z 2024 poz. 302).

⁴ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2025 r. poz. 881).

Podstawowe dane statystyczne – dot. województwa zachodniopomorskiego

TABELA 4. WYNIKI ZDAJĄCYCH – PARAMETRY STATYSTYCZNE*

Zdający	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Ogółem Formuła 2023	1	–	–	–	–	–	–
w tym:							
z liceów ogólnokształcących	1	–	–	–	–	–	–
z techników	–	–	–	–	–	–	–

* Dane dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów. Parametry statystyczne są podane dla grup liczących 30 lub więcej zdających.

Poziom wykonania zadań – dot. wszystkich zdających w kraju

TABELA 5. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ

Wypracowanie			
Wymagania podstawy programowej			
Kryterium	Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania (%)
Spełnienie formalnych warunków polecenia	I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego. III. Kształcenie literackie i kulturowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	I. Świadomość własnego dziedzictwa [...] -regionalnego. Zdający: 2) rozumie tematy, motywy, toposy charakterystyczne dla literatury kaszubskiej; 3) rozumie kontekst kulturowy poznawanych utworów literackich. 1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 4) rozpoznaje podstawowe motywy i toposy. 2. Pisanie. Zdający: 4) tworzy własny tekst, stosując adekwatną do tematu formę wypowiedzi.	75

Kompetencje literackie i kulturowe (w tym poziom argumentacji i poprawność rzeczowa)	III. Kształcenie literackie i kulturowe.	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 1) rozpoznaje rodzaje i gatunki literackie, potrafi wymienić ich cechy; 2) rozpoznaje zastosowane w utworze językowe środki wyrazu artystycznego oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu i określa ich funkcje; 3) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego; 4) rozpoznaje podstawowe motywy i toposy (np. ojczyzny, poety, matki, ziemi, wędrowni, inne) oraz ich funkcje w utworze; 5) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa kluczowe, motto); 6) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, biograficzny; 7) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości regionalne, narodowe i uniwersalne.	45
	IV. Tworzenie wypowiedzi.	2. Pisanie. Zdający: 1) tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, [...]) interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej (poziom rozszerzony); 2) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie) (poziom rozszerzony); 5) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.	
Struktura wypowiedzi	IV. Tworzenie wypowiedzi.	2. Pisanie. Zdający: 1) hierarchizuje informacje zawarte w tekście; 2) tworzy tekst własny, stosując adekwatną do tematu formę wypowiedzi; 2) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie) (poziom rozszerzony); 5) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.	42
Spójność wypowiedzi	IV. Tworzenie wypowiedzi.	2. Pisanie. Zdający: 2) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie) (poziom rozszerzony).	51
Syl wypowiedzi	II. Kształcenie językowe.	3. Komunikacja językowa i kultura języka. 1) posługuje się literacką odmianą języka w piśmie; 4) stosuje zasady etyki i etykiety językowej.	57

Zakres i poprawność środków językowych	II. Kształcenie językowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	1. Gramatyka. Zdający: 1) stosuje w tekście zasady ortografii i interpunkcji. 3. Komunikacja językowa i kultura języka. 1) posługuje się literacką odmianą języka w piśmie; 4) stosuje zasady etyki i etykiety językowej.	38
Poprawność ortograficzna	II. Kształcenie językowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	1. Gramatyka. Zdający: 1) stosuje w tekście zasady ortografii i interpunkcji.	0
Poprawność interpunkcyjna	II. Kształcenie językowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	1. Gramatyka. Zdający: 1) stosuje w tekście zasady ortografii i interpunkcji.	38

Komentarz

Egzamin maturalny z języka kaszubskiego. Poziom rozszerzony.

W roku 2025 egzamin maturalny z języka regionalnego – języka kaszubskiego w Formule 2023 został przeprowadzany na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r.⁶, zmieniającego rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia.

Zadaniem zdających było napisanie wypracowania. Za wybór jednego z dwu proponowanych tematów i napisanie wypracowania zdający mógł otrzymać maksymalnie 35 punktów. Pisemny egzamin maturalny przewiduje dla języka kaszubskiego tylko poziom rozszerzony. Do matury w roku 2025, odbywającej się według Formuły 2023, przystąpiło 31 maturzystów. Jedna osoba przystąpiła do matury według Formuły 2015. To oznacza, że łączna liczba zdających maturę pisemną z języka kaszubskiego wyniosła w 2025 roku 32 zdających. Zdający mieli do wyboru dwa tematy, które brzmiały następująco:

Temat 1.

Òbrażë rodney zemi w kaszëbsczi lëteraturze. Rozważë zagadnienie, òdwòliwającë sã do interpretacji dowodów *Swiat kaszëbsczi* Léona Heyczy i *Kaszëbskô mòja* Alojzégò Nagla.

Temat 2.

Pòrtret dzecka w lëteraturze kaszëbsczi. Rozważë zagadnienie, òdwòliwającë sã do dorzeszonégò tekstu i wëbrónégò dowodu z kaszëbsczi lëteraturë.

Dwadzieścioro czworo zdających wybrało temat pierwszy (analiza porównawcza wierszy związanych z ziemią ojczystą), pozostali, tj. siedem osób, wybrali temat drugi (Portret dziecka w literaturze kaszubskiej), jedna osoba, pisząca według Formuły 2015, wybrała wypowiedź argumentacyjną.

Piętnaście prac wpłynęło z okręgowych komisji egzaminacyjnych innych niż OKE w Gdańsku, tj. z OKE w Jaworznie (2), Poznaniu (5), Łomży (1), Wrocławiu (2), Łodzi (2), Warszawie (3).

Zadaniem zdających było wykazanie się umiejętnościami wskazanymi w opisanych niżej ogólnych wymaganiach egzaminacyjnych.

⁶ Dz.U. 2024, poz. 1019

1.II Analiza

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia (maksymalnie 1 punkt)

Trzynastu pracom przyznano punkt w kryterium SFWP, czyli zawierały one odwołania do dwóch tekstów literackich (temat 1) lub załączonego tekstu oraz innego tekstu literackiego (temat 2), przynajmniej częściowo dotyczyły problemu wskazanego w poleceniu oraz przynajmniej częściowo były wypowiedzią argumentacyjną.

Niestety aż w 9 przypadkach nie został przyznany punkt w tym kryterium z różnych przyczyn: brak jakiegokolwiek próby podjęcia tematu, praca zapisana „totalnym miksem językowym” – trudnym do rozszyfrowania, cytowanie przypadkowo złożonych wyrazów zaczerpniętych z załączonego tekstu, zapis wypracowania w języku polskim, zbyt krótka realizacja, brak odwołań do dwu tekstów, brak spełnienia formalnych warunków polecenia (nie dotyczyła problemu wskazanego w poleceniu lub nie była wypowiedzią argumentacyjną, lub nie odwoływała się do wskazanych tekstów).

2. Kompetencje literackie i kulturowe (maksymalnie 16 punktów)

a) wykorzystanie znajomości tekstów z literatury kaszubskiej

Temat 1, dotyczący interpretacji porównawczej dwóch tekstów lirycznych, okazał się dla zdających (przynajmniej teoretycznie) mniej problematycznym – jego wybór zadeklarowały aż 24 osoby. Jednak niektóre z tych prac nie doczekały się jakiegokolwiek punktacji z przyczyn podanych wyżej (4 osoby). W większości pozostałych prac oba utwory zostały porównane w pełni funkcjonalnie.

Temat 2 okazał się trudniejszy, tylko 8 osób podjęło się napisania wypowiedzi argumentacyjnej, z czego 5 osób uzyskało za realizację tego tematu 0 punktów (tak w pracach nadesłanych z innych komisji okręgowych niż Gdańska).

Zdający, którzy uzyskali za swoje realizacje tematów 15 lub więcej punktów, wykazali się w każdym przypadku dobrą znajomością tekstów z literatury kaszubskiej.

W przedstawionym niżej fragmencie pracy zdający powołuje się na liczne utwory, w których poruszana jest tematyka związana z ziemią ojczystą (skan 1):

.....Témat rodny zemi w kaszëbsczi.....
.....lëteraturze je baro wazni i pòkazyw.....
.....pòkazywóni òd dawnych wòt dzis.....
.....Autorzi tekstów lëterackich òpòwiôdajã.....
.....Czësto ò swòim przëziemi do h.....
.....mòj. Òjczyznë, starajã sã przedstawëc.....
.....Oczëtnikosi ^{płótnosc} ~~ważnosc~~ tego tématu i miłôj.....
.....do swòj zemi. Òbraz kaszëbsczi.....
.....zemi w lëteraturze je roznyôj przedstôw.....
.....baro pòżëwnie.....

W pracach z mniejszą ilością punktów widoczna jest słaba znajomość zasobów literatury kaszubskiej – we wstępie pracy brak odwołania się do konkretnych tekstów (skan 2):

Portret karmelnego dziecka w literaturze
je naciśnięcie dotychczasowej formy

b) funkcjonalne wykorzystanie kontekstów

Wśród analizowanych prac można było znaleźć takie, w których zdający wykazywali się szerokim wachlarzem odniesień do różnych kontekstów. Tu przykład odwołania się nie tylko do różnych utworów, ale też do historii (skan 3):

Jednacyjów... Nie. maja... wódmaczić... ~~do~~... lédetua...
 Zwóni... kraje... ~~do~~... lédetua... bierze... zemiã... ~~do~~... i... Zwóni...
 suôjã... kirtura... Je... pólowo... ~~lédetua~~... lédetmccich... dactów...
 a... jedny... zemie... So... to... hiamie... uierae... porze... epòpeje...
 a... téz... historiamé... dokaré... ~~do~~... biótkach... uódkach... uópnach...
 iésim... uóczmich... lédy... Takò... téz... robile... ~~do~~... Stawanie...
 i... nórdé... co... ~~je~~... ~~je~~... jich... Bmòranama... powielé... ~~do~~...
 rich... sz... Kaszebi... prauie... Kaszebi... iéja... na... Bmòrim... wiele...
 stalatów... ~~do~~... micle... suôje... państua... jaczima... ~~uódkach~~...
 Gryfite... i... Sakiesławicé... uódkyle... ~~do~~... ~~do~~... Chaco... Bmònska...
~~do~~... ~~do~~... ~~do~~... ~~do~~... ~~do~~... ~~do~~... ~~do~~... ~~do~~...
 Kaszebi... ~~do~~... kochają... sz... suôj... kórz... baro... kochają... zema...

W niektórych pracach zdający udowodnili, iż ich wiedza wykracza poza stricte literackie interpretacje. W kontekście pojawiały się odwołania np. do biografii autora (skan 4):

Dzeczny lata czãsto stówajã sã swòjògò rodzaju pòdwalenã na jacy òparté je cali lédzci¹ żécé. To prawie tédé dzieckò zaczyni twòrzéc swòje jideale chtèrnym hòldowac bãdże resztã. swòjògò czasu i to jim sã bãdże pòswiãcëwac. To je dobrzè widzec na przikładze Remùsa, titlowégò heroja pòwiescë „Żécé i przigòdë Remùsa” pióra młodokaszëbë Aleksandra Majkòwsczégò. W nim wièkòpòmny m dzele, jak sòm titel wskazëje òdbiorca slédzéc mòżé cali żëwòt chłopa mionëm Rémùs. Równak nim rzeczony stòł sã dozdrzeniã mòżnã zdrzec na jegò doròstani na Lëpińszczi Pùstkach. Tom knòp, bãdącë jesz paròbkã, przeziwò swòj pierwszi zawòd miłosny i wdarzãcë sã jakòbë bëł bibijnyn Dawidã dobòwy nad Gòliatã. Je tu widzec dzeczne lata jakno czas sëlsczci i bëlny, chòc młodi Remùs nie róz dostòł raze. W pòwiescë Majkòwsczégò jednakzë ten czãd je przedë wszëtczim czasã sztòltowani sã wëdzrzeni knòpa na swiat. Nòlepi je to widzec w scenie rozmòwë Remùsã z ùmierajãcym Pónã Jòzwã. Ten pòkazëjë Remùsowi gròńce Kaszëb i òpòwòdò mù bòjkã ò Òrmùzdze i Arymanie. Rozbùdzało to w młòdim człòwièkù chãc dzejani dla kaszëbiznë i rozkòscérzani jì pò swiece. W dokòzu młodokaszëbë widzec je òbròz dzecznych lat jakno czasu tak selszczégò, jak i dejtowòrczégò. Zrësztã sòm kòncèpt Remùsa wzãł sã w głòwie Majkòwsczégò bez doswadczeni prawie z dzecznych lat. Czej, dzieckã bãdąc, Aleksander òbòcził w dwòrzach swòjì chëczë wãdrownégò i bezdomnégò człòwièka przerazył sã pierwi. Kò ten òbròz ùtkwił mù w pamiãcë i pò wielë latach wëkièłkwił w lëteracczégò heroja z karã, chtèren swòjim pitanim ò wëbawieni zapadłégò zumkù fëscinëje kaszëbów (i nie leno) w kòzdim wièkù. Jak tej widzec òbròz z dzeczyństwa mòżé bëc jinspiracjà do pòzniszégò dzejani.

Łatwiej było zdającym wykorzystywać różne konteksty w temacie 2, znacznie trudniej udawało się to w przypadku tematu 1 – w analizie porównawczej przeszkodą do przywołania szerszych kontekstów było zbyt szybkie przechodzenie do porównywanych utworów lirycznych (skan 5):

[illegible]

c) bogata argumentacja

W omawianych pracach można znaleźć przykłady bogatej argumentacji, w której zdający podchodzi do problemu w sposób rzeczowy, a analiza jest pogłębiona i poparta trafnymi przykładami (skan 6):

Dla Leona Heykiewicza tatczyno stały się
Kaszëbë. To tam odnajduje swój pokój.
Widać też, że jego rodno zemia dōje mu
wszëtko, co ~~mu~~ nōlepsi i to tōwō dōtanie
jego serce. Na podstawie tego wiészta możemy
ustalić, jak baro rodno zemia je wōżno
dō poetów czë twórców literackich.
Każebsczi krajno je opisano, jak coś
baro wōżnego dō serca. Stądka wieli
autorów czerpie swój inspiracjã, bō widzą
jak ten mōl je wōżni i trzeba o niego
~~dotac~~ dbać.

Są też przykłady takiej argumentacji, gdzie zdający, dokonując np. interpretacji porównawczej, nie wykorzystuje możliwości analizy utworów bądź brakuje w niej refleksji czy głębszego namysłu nad problemem (skan 7):

Pierwszym ~~tematem~~ dokōzã w
chëunym ciëtãnie o dōwizie rodny
zemi je wiészta Leona Heykiewicza
~~pod~~ tytuł "Świat Kaszëbsczi".
Autor pisze, że w jnych krajach i jne
sō dobre, czëc je pachnãcé kwiaty
kwiaty. Mimo dōwego i jny i jny w
jnym kraju wiédno tōdnie i sōwja
rodny zemiã. Opowiada ~~o~~ i e na

Niestety miały miejsce również przypadki powierzchownej argumentacji opartej na uogólnieniach, bez wnikania w istotę rzeczy, mało dokładnej (skan 8):

W piõwnszim przepadkõ autor
piõknapiãlnõ òpowiada o
kaszebach wñac jak o jégò
knãgã i miejsca na zemi.
Dnõdzi tełest nówiezi jakõ ò kaszebach
òpowiõdai kòncowa jako òbraz
przywiązania do swõji òjczyzny
jaka są kaszebe. Uważam iż

d) wiedza i umiejętności z zakresu nauki o literaturze

Coraz częściej prace maturalne z języka kaszubskiego wykazują się dużym stopniem ubóstwa w zakresie wiedzy przedmiotowej zdającego. Szczególnie zaznacza się to w interpretacji porównawczej utworów lirycznych, gdzie maturzyści zdają się zapominać o tym, iż nie da się w pełni zinterpretować dzieła bez odwołania się do terminologii z zakresu teorii literatury. Większość realizacji została wykonana bez jakiegokolwiek analizy np. środków artystycznych, tylko niektórzy zdający stosowali cytaty na poparcie swoich wywodów. Wypowiedziã świadczącą o bogatej wiedzy przedmiotowej zdającego może być poniższy fragment pracy (skan 9):

Zemnia kaszëbskõ jak je tix.....
czimns wicy nizkã to co je widzec.
W dokanõ Alojzégò Nagla „Kaszëbskõ
mõja” ~~bez~~ autor bez òrzëwieni, a.....
nawetkã personifikacjõ dõwõ.....
rodny zemi lëdzczõ cëchi i bez to
pòdnosziwõ jì znaczeni. Je widzec
znaceni jaczim je òd dõwõwõnõ..... 8;
rodny zemnia jëpõ. Òna je czimns wicy
~~Uò pòdmiotu lirycznõ~~
nizkã mógła nã zdëwõc, traktuje
òn ja jak pòdmiot, a nie przedmiot.

W innej realizacji zdający wykazał się szeroką wiedzą i umiejętnością wykorzystania kontekstów, a także znajomością kultury - ze szczególnym naciskiem na literaturę (skan 10):

Dobrze wieleznā lēteracczich dokōzōw zawierajcēch opis dzecynstwa pōdsunōwūje i rygūje Adela Kūlik-Kalēnowskō. Autorka ta twōrzi trzē kategōrje spōsobōw pōrtretowani dzecynnoscē; tradycyjnie umōlonōne (gdze pasēje Remūs), dwaznacznā selskōsc (co widzec je w „Psach”, chōc miast wōjnē zdarzenim wērywajcēm dzieckō z jegō jidylicznégō swiata je smierc tuszōw) i cwiardosc swiata (co jilustrēje dramat „Nieczułosc”). Autorka odwōliwy sã teŹ do dziecka romaticznégō chternégō zaszłoscē widzec je w kaszēbszczi lēteraturze; chōcbē doswiatczajacy swiata nadzmēsłowégō Remūs je tu dobrim przykādā.

Jak tej widzec dobrzē ōcenia pōrtretowani dziecka w kaszēbszczich dokōzach Adela Kūlik-Kalēnowskō; pō prōwdze mieszajā sã w opisach dzecynstwa swiat „dobri, fūlny snōžotē, harmōnie jasnosce i bezpiekū” z „būdzācyma ūrzas ōbrazoma”, co je widzec w kaszēbszczich dokōzach midzē jinszima Majkōwscigō i Janke. Co wiācy tē czasē nie leno pōmōgajā herojum lēteraccziczim sã rozwijac, ale teŹ ich ōpis, wēspōt z przeszłotā ōdbiorcōw, prowadzā do psychicznégō i jintelektualnégō rozwōju.

Przykładem niefunkcjonalnego wykorzystania utworów, bez zastosowania wiedzy z zakresu teorii literatury, może być praca, w której zdający wyłącznie streszcza utwór lub wybrane jego wątki, nie wyciągając przy tym żadnego wniosku ani nie dokonując żadnej refleksji związanej z utworem (skan 11 i 12):

Nieśla, że dobrim przykładem...
dobry... Adela Heyna... pod tytuł...
„Kaszëbski”. Chyba ten...
krajach... nie... że... lubi...
widać

Włosze kwiaty, ale gōdō, że tam nie je
jegō plac, bō to je feniń cęga swiat.
jegō bęcē je w naszym kraju, bō ^{tu} ~~tu~~
są jegō kwiaty, w naszym kraju. Tu
mō siodorē zęcē, w jegō kaszëbskim
mōiom silece. Tu je jegō mō i chciā,
jegō serca swiatu dōc feniń dō chci
słuzęc, bō widō w nim siōdōrē
cē. Widac tōwō zamiarōw do

e) błędy rzeczowe

W żadnej z ocenianych prac nie odnotowano błędów rzeczowych.

3. Kompozycja wypowiedzi: struktura, spójność i styl (maksymalnie 7 punktów)

1) struktura wypowiedzi (kryterium 3a)

a) funkcjonalna kompozycja

W wielu pracach ocenionych co najmniej 15 punktowym i wyższym wynikiem mamy do czynienia z funkcjonalną kompozycją. Zastosowany przez zdających układ i sposób przedstawiania treści pomaga w zrozumieniu wypowiedzi (skan 13):

Wôrtnotã, ~~po~~ hã... mimo, że mórze sã
gòrã, a stegnã stroją biôté smioté to
dali ~~je~~ je òna apartnô ~~m~~ nie
ùtracéta òna sòji apartnasce. Pòkòzôł
òn, że òjczerna nie mùsi bëc leno
spòkòjnd, cë dônac pòkù dëszé, ale
mòze òna plakac i gòréc sã na kanel
lédzy, chtëmi jã zamieszkinalé.
Hòsto zaznacrec, że òba wiérsze
sã baro ~~podobny~~ podobné jëzłé jidze
ò to jaczù ùciëca ~~ni~~ ~~wiérz~~ budzą
~~ni~~ zarówno w ùtwórcach, jak i w
òdbiòrcach. ^{ùtwórcé} ~~Podobno~~ zaznacuwayã ~~me~~,
że òjczerna, ~~z~~ chtëma òstała tam
zaprezentowónu ~~oni~~ je snôzó i apartnô.

W pracach z niższą ilością punktów dają się zauważyć usterki w zakresie podziału wypowiedzi, zarówno w skali ogólnej, tj. na wstęp, część zasadniczą, zakończenie; jak też w zakresie podziału na akapity.

Pokazany poniżej przykład stanowi całość pracy, Brakuje w niej wstępu i zakończenia, a rozwinięcie jest tylko jego namiastką (skan 14):

Obrazë rodnj zemi kaszëbsczj. U. H. Świat.....
 kaszëbsczj" Léóna Heyczj. ódnótje. s. a. da
 pinësh. krajach. z. mitych. młé. z. é. é.
 wiosné. kwiaty, ale to. p. mie. je. c. é. y.
 świat. Pokaz. Léóna Heyczj. Óbraroj. e.
 naszj. kaszëbsczj. świat, tak. p. z. mai.
 światem. Obrazë rodnj zemi. je. c. é. y.
 młti. świat. ~~Sam. je.~~ Sam. je. m. é. i. chwata
 da. z. é. é. U. dokazie. Alojzégò. Nagla..
 je. obraz. ~~kaszëbsczj. zemi. chaci.~~
 z. é. é. na. rodnj. zemi. kaszëbsczj..
 z. é. é. twórzj. sobie. mie. f. a. t. s. z. é. w. é..
 nieobrazeno. na. temat. świata. Teski..
 jeno. za. ziemia. kaszëbsczj, jego..
 ziemia. płacze. ga. n. a.

Jest też przykład kompozycji niefunkcjonalnej, gdzie sposób przedstawienia treści zaburza zrozumienie wypowiedzi, a wyodrębnione graficznie akapity nie stanowią zwartej myślowo całości (skan 15):

Obrazë Rodny zemi w
lëteraturze ukôzóny je jak na
wôżno i pòzytywne. Kaszëbszi
mieszkańcami chtërna òb czas
personalnego Rozwiju.
Kaszëbszi ludziã ~~myśli~~ myśli,
i ich ~~swiat~~ swiat je môtli i
harmónie.
Dokaz „Swiat Kaszëbszi”
Léon-a Heyke Rozwazã, co
swiat ~~z mórza~~ je je kolorówé
i piékný. Jego serce je kochãc jego
swiat. Je on môtli w nim je móc
i chwata, jego tãca, jego kwiat
wiôldzi cel w jego ~~rodzice~~

b) poprawny i funkcjonalny podział wypowiedzi

W niektórych pracach daje się zauważyć „przeładowanie” treści w poszczególnych akapitach. Poniżej przykład takiego rozwiązania, gdzie na interpretację jednego z wierszy zdający postanowił przeznaczyć tylko jeden akapit, zamiast podzielić go na mniejsze bloki (skan 16):

..... Wle... wle... wle... Alojzego.....
 .. Nagła... słowa... młoda... należą... obraz
 .. rodny... zemi... „Kaszëbskô... mój... gòdò...
 .. ò... wialdzim... piãknie... i... bôgactwie,.....
 .. chłtërnô... nalduje... sã... na... kaszëbscã...
 .. tatczëznie... òpis... młoda... i... nasle...
 .. nada... poety... i... tãskniący...
 .. obraz... na... ojczyma... autora... Pòdmiet...
 .. zauważewô... że... kòdò... stegma... je... dble-
 .. czomò... w... biòtë... smiòtë... i... úrodzajnosć
 .. ogardów... Dłò... autora... je... to... wana...
 .. zemia... ję... stanków... Ję... rodzima...
 .. mieszkò... tam... òd... dówna... - j.c... to... zemb
 .. pradków... Sã... to... stroni...
 .. chłtërnô... òn... do... i... je... do...
 .. nich... baro... prãnaszomy... Nawetka
 .. czedë... mãze... sã... gòsi... glada... dani...
 .. z... mi... chòj... i... ka... bãdzë...
 .. ptaszëc... Tzoma... òm... doli... bãdzë...
 .. do... tã... rodny... zemia... Obraz

2) spójność wypowiedzi (kryterium 3b)

a) spójna wypowiedź

Sprawdzane prace (te z wyższą punktacją) wykazują się spójnością wypowiedzi, tworzą logiczną i uporządkowaną całość. W przeważającej części są zorganizowane problemowo, nie pozostawiając wątpliwości w zrozumieniu całości (skan 17):

..... Òbrazë rodny zemi w Kaszëbsczi
lëteraturze są baro bôgeté. Kaszëbskô zemia
je ~~baro apartn~~ lëteratura, jeczë jidze
ò... òpiszë rodny zemi je baro apartn¹,
bò... prawie wiadno je ~~przedstawionô~~ pòzitiwnô
pòkazy ^{óna} je to òbrzez
Je to ~~zadowolénie~~ òd tégò Je tak, dlòte,
je Kaszëbë to je baro piäkny, apartny
mòl, gòdze kòzdy mòże znòlezc còs òd
siebie. Mómë tuwò lasë, jezora, strumia,
plażë, ~~mòże~~ mòże, apartnà architektura,
prez cò dlà ~~atwa~~ pisanzów i pòëstów
Kaszëbë sã wiòlgòc, ònspira-gòc, i òdròdtem
notumieni² Bògastò kultura, piäkny
krójmolënk i dobri lëdze, to wszëtkò

Poniżej przykład pracy, w której następujące po sobie akapity nie nawiązują do siebie, wręcz nie są realizacją tematu, a dyskursem z egzaminatorem (skan 18):

..... Drukro w fakturze napisane i notek różni
 lree alarmem. ~~He~~ ~~gł~~ ~~zadne~~ drukro ne chulo by.
 plakei podatków albo beelée za mieszkanie.
 W fakturze. Hanka sół zani ja widze
 grzechłid fakturze obrozni drukro rozrastaniom
 gametnie ne statelne. Porozumie rozmene salue
 Smatne. Troche impromizuje i nie wiem co pisze.
 Sie rozrutek karmutem przez dziadkoin
 i sate. Platerodolrze ze to rozszerzenie i czego
 bym nie napisat to zdalem. Moze i ma zero
 procent ale zdalem. Porozumie temat i o
 czym mam pisac ale nie umiem co skupiatem
 ze na innych naturach.
 Drukro w literaturze ze pokazano
 na dme legumy jedna lrestronka i strachina.
 Romya relna romantizem i niwolkam.

b) spójność wewnątrz zdań, między zdaniami i akapitami

Wśród ocenianych prac można znaleźć sporo przykładów zachowania spójności wypowiedzi zarówno wewnątrz zdań, jak również pomiędzy nimi (skan 19):

ùtracëta òna swòji apartnoscë. Pòkòzòł
 òn, że òjczëzna nie mùszi bëc leno
 spòkòjną, cżë dònac pòtù dësë, ale
 mòże òna płakac i gòrzec sã na kanel
 lëdy, chtërni ją zamieszkinalë.
 Hòrto zaznaczyć, że òba wièrsze
 są baro ~~z~~ podobny podobné jëzłë jidze
 ò to jaczù ùciëca ~~z~~ ~~niemòtj~~ budzą
~~z~~ zarówno w ùtwòrcach, jak i w
 odbiorcach. ^{ùtwòrcë} ~~Pòkòzòł~~ zaznaczyć, że
 że òjczëzna, ~~z~~ chtërni òstała tam
 zaprezentow^{ónu} je snòzò i apartnò.
 Ròwnak òbròz tãczëzne òstòł przedstawion
 kòsk jinaczi. W tekscë Lëóna Meyke

Są jednak i takie prace, w których dochodzi do zaburzeń w spójności. Główne przyczyny takiego stanu to: zbyt daleko idące uogólnienia, skróty myślowe, nieistotne i zbędne dla pracy treści wplecione w tok rozumowania. Częstą przyczyną błędów w spójności jest brak zastosowania wskaźników zespolenia czy to pomiędzy zdaniami, czy też pomiędzy akapitami (skan 20):

Romantyczne pòkòzòł przezimie stane egzystencjalnë
 wù metafizycznë tìpiknë dla dordzewiatògò.
 wstòmiłkò. Dzekò dorostò w wstòmiłkòstym zìmiu
 i nã. mòtëralnò. Dzekò mò bec dzekò i me chlman
 fàlsczëwnik. miòlmanekm. Rommij. dzekò mò.
 òstlìnnò. zò. mianam. mòtëralnò bez ròstekm.

c) użycie odpowiednich środków językowych

W wielu wypowiedziach użyte zostały odpowiednie środki językowe, np. odpowiednio dobrane wskaźniki zespolenia tekstu, czy też struktury metatekstowe, tj. odpowiednio sformułowany wstęp, zakończenie, jak również komentarze autora dotyczące procesu pisania czy uzasadnienia pewnych decyzji (skan 21):

Wieda je młk so, że jak ja leżę pisać.
o rodny, ze mną, tej chodny o to, że.....
chcę ja... wlebieć, chwałę są, szczególnie
jeżeli chodny o nas pò dzyskani
współległote. Osa chćo są ~~ta~~
jeżina pòskarżec i pòhanekac co
je młsta naturalne dło nas
lechny. Głasto jednak nie doceniamie

Nie mniej ważne w budowaniu jasnego przekazu są leksykalne wykładniki spójności. Poza pracami ocenionymi na mniejszą bądź zerową ilość punktów w pozostałych widoczna jest troska o dobór odpowiednich spójników, zaimków, stosowanie synonimów, ale też wyrażen metatekstowych, co wspiera znacząco i ułatwia śledzenie toku rozumowania autora.

3. stosowny styl wypowiedzi (kryterium 3c)

W przeważającej części omawianych prac styl wypowiedzi jest stosowny, tzn. konsekwentnie stosowany jeden w całej wypowiedzi, nie dochodzi do mieszania stylów czy wprowadzania języka potocznego do wypracowania.

Zdarzają się jednak przypadki stylu nieadekwatnego dla pracy maturalnej, nieuzasadnione przechodzenie z jednej narracji w drugą. Jest też słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego (skan 22):

nie ma tu ~~perce~~ roku, zemia karębsko
nie je spokujno wiedno, ona potrafi być
grozno, ciwardi, pewno sę. Może dło te
o karębscu są gódó, że to lédre o
kwardim ^{karku} ~~karku~~ i taci kisk uparti?
wszetho co je karębscu jakbė bėto
dżelem cżowicka. ze zemi dterna je
wielko wórtnoto ~~nerasta~~
u dortasceni lédze, a nie taci w so wórt
ani misa miesa seczci ani wiechca stomi.

4. Język wypowiedzi (maksymalnie 11 punktów)

1) zakres i poprawność środków językowych (kryterium 4a)

a) rodzaje zdań i leksyka

W pracach, które otrzymały wyższą punktację występują różne rodzaje zdań, ale tych wyrażających intencję mówiącego niemal zupełnie brak (poza incydentalnymi przypadkami prawie wcale nie występują zdania pytające czy zapisane w trybie rozkazującym, nie mówiąc o wykrzyknieniach, nieczęsto trafiają się też struktury ze stroną bierną, paralelizmy składniowe czy poprawne wprowadzanie cytatów – tych rzeczywiście prawie w realizacjach nie ma). Niektórzy zdający wykazują się dobrą znajomością leksyki. Czytający pracę ma wrażenie, że jej znajomość jest sprzymierzeńcem w prowadzeniu wywodu myślowego (skan 23):

Dzeczyństwo stanowi jeden z nôwôżnészych cządów lëdzcégò żécégò. Czästo nawetka definiującym dalszi kawel człowieka. Môże to bëc czas bëlny, rëdosny i salszczi, kò równak czästo wiäzë sã z nim trauma mającu cësk na resztã czasu spädzunégò na tim swiece. Nie mäj tej sã co dzëwòwac, że wielezna kaszëbszczich ùtwòrców lëteracczych ùziwò tegò prawie mòtwiu w swòjich dokòzach pòrtretujac dzeczyństwo swòjich herojów.

W analizowanych pracach znalazły się również takie, w których występują niemal wyłącznie zdania proste, nieskomplikowane słownictwo, często błędnie zapisane (skan 24):

umamy...i...niebezpieczny...lemia...dze...bët...dobri...a....
lëchy...zdar...Ja...jestnò...zemia...le...ramajitë...pòdmotku...
To...je...pësamé...ie...nodnò...zemia...ma...~~ramajitë~~...drëdié...obrazë...
...Ni...ma...jimnë...be...taczë...jiné...~~niebezpieczny~~...widzenie...człowiek
...niele...~~o~~...ò...sugii...nodny...zemie...nòuścëc...^{a ò zbie}

b) środki językowe

W wielu pracach zdający stosują poprawną łączliwość wyrazów, zadowalający jest zakres środków językowych, składnia i leksyka stosowne i odpowiednio dobrane do realizacji tematu. Jednakże o bogatej frazeologii można właściwie już zapomnieć – pod tym względem język piszących ubożeje z roku na rok.

Były w tym kryterium najwyższe punktacje, tj. 7 pkt (skan 25):

4a	Zakres i poprawność środków językowych	Liczba błędów językowych									
		0	1	2	3	4	5	6	7		
		3 3 3 2 2 1	3 2 1	3 2 1	3 2 1	3 2 1	3 2 1	3 2 1	2A 1B		
		H G F H G H	E F G D E F	C D E B C D	A B C						

Były także prace prezentujące wąski zakres środków językowych, z prostą składnią i leksyką, które znacznie utrudniały realizację tematu (skan 26):

.....Dokaz „Swiat kaszebsxi”.....
 ..Léón-a... Heyke... Rozwazã, co.....
 ..swiat... ~~z mórza~~ je je kolorówé.....
 ..i piékny. Jego serce je kochãc jego.....
 ..swiat. Je on môti w neim je móc.....
 ..i chwata, jego Tãca, jego kwiat.....

c) błędy językowe

Twórcy analizowanych prac nie ustrzegli się również od błędów językowych, w tym głównie stylistycznych. Zdarza się, że konstruowane są zdania kolokwialne, źle wpływające na poprawną stylistykę wypowiedzi, często są to polonizmy (skan 27):

..Rodnã y... zemia... chãtna... obchãdã nas òd..
 ..ùrodzi niégò... mò... klucrowò... zdënk na.....
 ..obczajmota... i wartoscã chãtnyma.....
 ..ciemijã... sã... lëdzë... w zależnosce òd.....
 ..wspòminków... chãtne dania osoba mò z..
 ..jaczigòs mola... tak baro bãdze pmiessze..
 ..wartosc... do niégò... Òd tegò ~~ma~~ wãzié..
 ..jé... òbrãz jazi... je przedstawiony...
 ..ciëj mas... òczama.....

Przykładem swobodnej i precyzyjnej realizacji tematu jest następujący fragment (skan 28):

..... W dokazu „Świat kaszëbsczi” Lëón
Hayke dostzegò piãkno jinszych ~~swiat~~ stronów
swiato, ale twierdy, że ~~to nie je jej~~
mimo tego to nie je jej świat. Pizej
je to kaszëbë, to je jejò bęcé, jejò
^{mita}~~piãkno~~ świat, a nawetka jejò serce. Można
smialo stwierdzieć, że ~~je~~ podmiot liryczny kochô
swój, mót, òjcznã całim swòjim sercem
i duszã. Ósobã uctającò dokaz może
~~to~~ pòcuc silné emòje, wiãz jakô
je pòmniãkò podmiotem lirycznym, a jejò
mótóm òjcznã, jakã sã kaszëbë. W wizce

2) poprawność ortograficzna (kryterium 4b)

Wśród sprawdzanych prac nie stwierdzono żadnej bezbłędnej realizacji. Najmniejsza liczba usterek ortograficznych to 24, a największa – 139. To spowodowało zerową punktację w tym kryterium, gdyż wszyscy przekroczyli granicę 19 błędów, od której nie uzyskiwano już punktów (skan 29):

	Miejsce dla egzaminatora
..... X koleji * Alojzy Nagel pòkazòt	
òszolaté dzel to je jejò to mótégò	fl
swiato. Xprezentowòt, że nie je òn	
dach taci lena mié, ale mimo	fl o
naszëtò je zasłuzët òn na to, abë	o
nazëwac go piãtnym	o
..... Można xodem pòwiedzec, że	leks
òbráz ^{rodny xemi} ojcznã może bëc przedstòwniany	fl
na to wiele rozmajitéch òrtón. Równak	
nie zmienia to tego, że to to mót òna	fl
snòji miejsce w sercu kòżdegò czòwika,	leks
bez znaczeniô, jak je òna bez niego	
pòstrzãganô	o x2

Często bywało tak, że błąd ortograficzny znajdujący się w końcówce fleksyjnej był klasyfikowany jako błąd językowy. Gdyby doliczyć i te błędy, to liczba ortograficznych usterek znacznie by się zwiększyła (skan 30):

...to...wraz...dobra...kaszub...wiodno...je...	fl 0x2
...dynamiczne...i...pobudzeni...Podjęciem...	fl x3 0
...podmiot...personifikuje...kade...Kamień...	0 fl
...chistai...ma...ptakai...za...okulami...	0x2
...najich...starkos...Autor...p...lekarzyc...ze...	0x2
...pamimno...kuzalirego...p...wiodro...kamie...be...	leas 0x2 fl
...sz...dalej...f...snozi...i...je...trocho...nadmora...	fl x2
...tereny...petnia...tu...wosno...wos...i...maj...sz...	fl x2 0x3
...leisnie...sercu...autora...Podkreśle...on...	2 leas 0 fl
...snozioci...kaszub...sazi...Zemi...wentród...	0
...harmajiteu...wiodro...i...on...niebezpiecznik...	fl x2
...Autor...trychalo...snoje...zicmie...mota...	4x0 fl x3 i
...Obaj...autora...lekarzyc...amioke...do...	0x2 fl
...hodny...zemi...i...Przy...nalezniosc...do...nij...	0x3 fl

3) poprawność interpunkcyjna (kryterium 4c)

Stosowanie znaków interpunkcyjnych jest bolączką nie tylko dla piszących po kaszubsku. W większości reguły interpunkcyjne stosowane w tym języku są tożsame z zasadami stosowanymi w języku polskim. Zdarzały się tu jednak realizacje oceniane na maksimum, tj. na 2 punkty, które można było uzyskać przy stanie nie więcej niż 4 usterek. Prac z dwupunktową klasyfikacją zanotowano 9.

Prawidłowo stosowaną interpunkcję widać na przykładzie poniższego fragmentu (skan 31 i 32):

...Niesła...ze...dobrim...prukada...babe...
 ...dokoz...le...na...Hegus...pod...tota...f...Sarat...
 ...Kaszubski...Chlop...ten...p...sz...ze...Vj...nszich...
 ...Krajach...je...miste...zece...ze...lubi...wonió...

Wosne kniat, ale gôdô, że tam nie je
jego plac, bô to je femin cieża swat.
" | tiwô

2.III Wnioski

Od zdających maturę z języka kaszubskiego w Formule 2023 wymagano w roku 2025 napisania wypracowania na jeden z podanych dwu tematów do wyboru. Za wykonanie tego zadania można było uzyskać maksymalnie 35 punktów (co stanowi 100%).

Po raz drugi zdający musieli realizować to zadanie wyłącznie w języku kaszubskim (dotychczas mieli możliwość wyboru między językiem polskim a kaszubskim i większość wybierała zwykle pisanie wypracowania po polsku). Skutkuje to zwiększoną liczbą błędów ortograficznych (kryterium 4b) i językowych (kryterium 4a) w porównaniu do wypracowań pisanych w poprzednich latach w języku polskim. Żaden z piszących w tym roku maturę z języka kaszubskiego nie zmieścił się w limicie do 9 błędów ortograficznych i nie otrzymał 2 punktów (maksimum) w tym kryterium. To dowodzi, iż ortografia kaszubska (nauczana głównie w szkole podstawowej) nie jest mocną stroną zdających.

W kryterium dotyczącym poprawności interpunkcyjnej sprawa przedstawiała się znacznie lepiej. Dziewięcioro zdających uzyskało maksimum punktów, tj. 2, i jak stwierdzono w opisie wyżej, reguły interpunkcyjne w języku kaszubskim są w zasadzie tożsame ze stosowanymi w języku polskim, zatem przestrzeganie ich bądź nie jest pochodną działań nie jednego nauczyciela.

Z doбором środków językowych (kryterium 4a) sytuacja przedstawiała się różnie.

W realizacjach nadsyłanych spoza etnicznego terenu Kaszub w większości prac występowało sporo błędów językowych, były to zwłaszcza polonizmy, kolokwializmy, czy błędy fleksyjne, ale i składnia okazała się nie lada wyzwaniem (zapewne część zdających wybrała tę maturę dla wypełnienia ram egzaminu, nie będąc do niego w żaden sposób przygotowanym – patrz dyskurs zdającego z egzaminatorem – skan 18. Zresztą nie był to jedyny taki przypadek).

W kwestii spełnienia formalnych warunków polecenia (kryterium 1) trzy prace oceniono na 0 punktów (praca napisana w języku polskim – czyli nie spełniająca warunków; brak pracy – a zamiast niej dyskurs w egzaminatorem; praca będąca zbitką przypadkowych słów, nie na temat, tekst nieczytelny – miks językowy); 4 prace uzyskały wymagany punkt w kryterium 1, ale oceniono w nich tylko kryterium 1 i 2 z powodu zbyt małej ilości słów.

Dwadzieścioro czworo zdających wybrało napisanie interpretacji porównawczej utworów lirycznych (temat 1). Ośmioro zdających wybrało napisanie wypowiedzi argumentacyjnej (temat 2). Od momentu wprowadzenia do tematu związanego z porównywaniem utworów lirycznych możliwości określenia problemu zdający chętniej wybierają ten rodzaj wypracowania. Wśród w pełni punktowanych prac aż 16 było na temat 1, z czego najwyższa liczba punktów to 33 (najwyższa w tej sesji egzaminacyjnej), a najniższa to 10 punktów.

Maturzyści ci raczej wykorzystywali oba utwory w pełni funkcjonalnie, nawet jeśli przywoływane konteksty nie były wykorzystane funkcjonalnie lub jedynie częściowo funkcjonalnie (kryterium 2). Znacznie mniejszym powodzeniem cieszył się temat polegający na napisaniu wypowiedzi argumentacyjnej.

Kryterium struktury wypowiedzi (kryterium 3a) zdającym z wyższą ilością punktów nie naręczało wielu problemów. Zapis najczęściej był poprawny zarówno w skali ogólnej, jak też w zakresie struktury akapitów i łączności między zdaniem. Dotyczy to wypracowań, w których minimalna liczba słów była nie mniejsza niż 350. W krótszych pracach kryterium struktury wypowiedzi nie było oceniane.

W kwestii spójności wypowiedzi (kryterium 3b) i stylu wypowiedzi (kryterium 3c) sytuacja wyglądała analogicznie jak w kryterium analizowanym poprzednio – spójność i styl wypowiedzi nie naręczały piszącym problemów. W niektórych przypadkach, z powodu zbyt krótkiej pracy, nie były one brane pod uwagę.

Generalnie trzeba stwierdzić, że zdecydowanie lepszy poziom reprezentują prace z gdańskiego ośrodka egzaminacyjnego (uczniowie zyskują wiedzę i umiejętności w większości podczas zajęć w szkole). W trudniejszej sytuacji są maturzyści spoza etnicznego terenu Kaszub, którzy pozbawieni są merytorycznej opieki nauczyciela przedmiotu – efekty ich prac nie są zatem trudne do przewidzenia, na 15 nadesłanych prac w 2 przypadkach osiągnięto dobre wyniki (33 punkty – najwyższa punktacja w tej sesji; 30 pkt – też wysoki wynik); 3 prace oceniono na 2 punkty (oceniono tylko kryterium 1 i 2 z uwagi na zbyt krótkie teksty); pozostałe 10 prac oceniono na 0 punktów.

Wnioski i rekomendacje

1. Analiza rozwiązań zadań w teście językowym potwierdza obserwacje, że największe trudności sprawia zdającym dostrzeganie i nazywanie cech językowych tekstu oraz analiza budowy struktury tekstu, czyli należy doskonalić świadomy odbiór treści ukazujących się w różnych źródłach informacji.
2. Większość zdających potrafi określić / wybrać styl tekstu, jednak ma trudności z nazwaniem jego cech.
3. Niską punktację uzyskują zdający w zadaniach sprawdzających znajomość zasobów leksykalnych języków ojczystych, zwłaszcza tych polegających na dobieraniu synonimów i antonimów do słów należących do języka literackiego.
4. Część zdających ma trudność z formułowaniem argumentu wobec podanej w zadaniu tezy, czyli zredagowaniem krótkiej, zwartej, a jednocześnie pełnej treściowo wypowiedzi. Należy doskonalić umiejętność budowania jednoznacznych, przejrzystych wypowiedzi – bez skrótów myślowych, ale i bez zbędnych dygresji.
5. Analiza wyników zadań zawartych w testach ze znajomości lektur i kontekstów z języka ukraińskiego pozwala stwierdzić, że znajomość podstawowej tematyki lektur jest na zadowalającym poziomie.
6. Podobnie jak w roku ubiegłym, zdający mieli trudności z zadaniami wymagającymi powiązania cech charakterystycznych danej epoki lub konwencji z konkretnym utworem literackim. Należy zatem doskonalić umiejętność kontekstowej interpretacji utworów.
7. Zdający dobrze radzą sobie z rozpoznawaniem gatunków literackich i typów liryki, trudność sprawia im jednak sformułowanie – na podstawie załączonego fragmentu – cech gatunkowych lub określenie cech danego typu liryki. Poetyka gatunków warunkuje w utworach prozatorskich m.in. typ bohatera, narrację czy przestrzeń. W procesie nauczania warto więc ćwiczyć formułowanie cech gatunkowych oraz identyfikowanie cech właściwych dla danego typu liryki w konkretnych tekstach literackich.
8. Analiza prac egzaminacyjnych na obu poziomach pod kątem poprawności językowej, zasobu leksykalnego oraz sposobu ujęcia tematu również prowadzi do kilku wniosków. Podobnie jak w latach poprzednich, dla części maturzystów napisanie wypowiedzi poprawnej językowo stanowi spore wyzwanie. W ocenie wypracowań najwięcej punktów tracą właśnie w zakresie poprawności językowej i zapisu. Konieczne jest zatem pogłębianie znajomości zasobów leksykalnych poszczególnych języków mniejszości narodowych oraz języka kaszubskiego, ponieważ ograniczone kompetencje w tym zakresie utrudniają konstruowanie pogłębionej argumentacji i napisanie wypracowania na wysokim poziomie.